

College van Advies GKG.

Januari 2021.

Versie: 1.0 door de Regiegroep GKG omarmt advies.

GKG-proposities: waarom, wat en hoe.

Inleiding en context.

Om de bestuurlijke verankering en een duurzame toekomst en doorontwikkeling van het GKG te bevorderen is behoefte aan een sterk en overtuigend verhaal, een “offer you can’t refuse”.

Dit verhaal bestaat wat ons betreft uit een aantal deelverhalen:

- Een algemeen verhaal over het WAAROM van het GKG.
- Een concreet verhaal over de eerste succesvolle toepassing van het GKG: de waterketenkaart.
- Drie voorstellen voor bredere en betere benutting van het GKG: de jeugdzorg, de energietransitie de Omgevingswet.

Het grote WAAROM van het GKG.

We hebben anno 2021 te maken met een groot aantal urgente en complexe maatschappelijke en bestuurlijke opgaven. Deze liggen deels in het sociaal domein (o.a. de jeugdzorg) en deels ook in het domein van de fysieke leefomgeving (o.a. de energietransitie, de impact van de omgevingswet, de waterhuishouding, landbouw, natuur, stikstof, landschap) en ga zo maar door. Tegelijkertijd leven we in een tijd, waarin sprake is van een steeds grotere hoeveelheid data en informatie, waarmee beleid, uitvoering en samenwerking tussen partijen in toenemende mate kan worden ondersteund. Data, informatie en kennis opbouwen, delen en slim benutten zijn het goud oftewel de olie van de 21e eeuw! Zonder data staat alles stil en stagneert ook economische groei, innovatie en welvaart.

Samenwerking tussen partijen, binnen en buiten de overheid, zal daarbij de komende tijd steeds meer noodzakelijk worden en ook –naar onze stellige overtuiging- steeds meer vanzelfsprekend. Samenwerking moet om te beginnen vanuit beleid en uitvoering en vanuit de grote maatschappelijke opgaven. Maar ook en net zo goed op het vlak van het op een veilige en verantwoorde manier samen delen van data, informatie en kennis tussen diverse partijen en organisaties (publiek maar evengoed ook privaat). Alleen zo is het mogelijk om tot een succesvolle, effectieve en efficiënte aanpak en oplossing te komen van de opgaven waar we voor staan. En alleen al daarom verdient het GKG in de komende tijd onze volledige aandacht en steun.

De noodzaak om bij de aanpak van alle grote maatschappelijke en bestuurlijke opgaven nauw samen te werken en actief data, informatie en kennis te delen (via platforms zoals het GKG), speelt niet alleen in de regio Groningen, maar ook op landelijk en op internationaal niveau.

In bijlage 1 presenteren we een korte samenvatting van twee relevante, belangrijke, aansprekende en inspirerende documenten.¹

---

¹ Het essay “Gedreven door data” uit het blad Binnenlands Bestuur (oktober 2020), en De ledenbrief van de VNG van 3 december 2020 over “Data delen en open maken”.

De waterketenkaart: eerste succes van het GKG.

Samenwerkingsverband Waterketen Groningen-Noord-Drenthe en het GKG werken samen om te komen tot een waterketenkaart. De realisatie van de waterketenkaart vereist een technische en organisatorische infrastructuur en heeft deze bij het GKG gevonden. Alle waterbeheerders, gemeenten en waterschappen, behalve de waterbedrijven doen aan het Samenwerkingsverband actief mee.

Doel is dus het realiseren van een waterketenkaart voor de waterbeheerders in Groningen en Noord-Drenthe, waarbij elke waterbeheerder zijn waterkaart bij het GKG aanbiedt en dat het GKG de verzameling van waterkaarten per omgaande als waterketenkaart aan de waterbeheerders presenteert.

De waterketenkaart maakt het mogelijk:

- Compleet inzicht te krijgen in het watersysteem;
- Gegevens af te stemmen en op orde te houden;
- Kosten te besparen;
- Wateroverlast te voorkomen;
- Een efficiënte afvalwaterzuivering te realiseren;
- Waterberging te realiseren in bebouwde gebieden (opgave stedelijk water);
- De dimensionering van het rioolsysteem beter te kunnen bepalen;
- De nationale stresstest uit te voeren voor o.a. afvoer verhard oppervlak;
- Meer samenwerking en overleg tussen overheden op het terrein van waterbeheer;
- Meten en monitoren van waterkwaliteit en waterkwantiteit.

Binnen het Samenwerkingsverband Waterketen is de waterregisseur eindverantwoordelijk voor de realisatie van de waterketenkaart. Er zijn een aantal werkgroepen geformeerd en er is een projectleider aangesteld. Bij deze werkgroepen is namens het GKG iemand aanwezig voor advies en ondersteuning.

Binnen het GKG zorgt het Datalab voor de aansluiting van de waterkaarten van de waterbeheerders op de GKG-netwerk en de publicatie daarvan op de GKG-webomgeving. Het GKG is verantwoordelijk voor de werking van de webservice. Het GKG heeft een kenniskring Water geïnstalleerd en organiseert en coördineert de bijeenkomsten van de kenniskring.

Het GKG zorgt voor:

- Het realiseren waterketenkaart;
- Afspraken:
  - Gebruikte gegevensstandaard GWSW;
  - Gebruik waterkaart Delfzijl als modelkaart;
  - Verbetering van de datakwaliteit;
  - Ondersteuning bij de inrichting van de webservice op de server van de bronhouder;
  - Organisatie en procesinrichting beheer en onderhoud van de waterkaarten;
  - Onderhoud- en -beheerregime;
  - De ontwikkeling van nieuwe informatieproducten door de kenniskring Water;
- Een continue datastroom waarmee het mogelijk is meten en monitoring op te pakken, een ander project binnen de Waterketensamenwerking.

Sociaal domein: project dashboard Jeugdzorg.

Inleiding en context.

Aan de decentralisaties in het Sociaal Domein (Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet) in 2015 ligt een aantal verwachtingen van het rijk ten grondslag. Door de (financiële) verantwoordelijkheid bij gemeenten neer te leggen, wordt gestimuleerd om vroegtijdig hulp te bieden aan mensen met een ondersteuningsbehoefte, zodat voorkomen kan worden dat zwaardere en duurdere hulp nodig is. Gemeenten zouden beter in staat zijn om maatwerk te leveren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van mensen kunnen aanspreken. Tenslotte zouden gemeenten makkelijker verbindingen kunnen leggen met lokaal gezondheidsbeleid, onderwijs, werk en inkomen, sport en veiligheid om zodoende te zorgen voor een veilige omgeving voor ieder kind waarin de school, de naschoolse opvang, de sportclub en de buurt een belangrijke rol spelen". Hierdoor zou het mogelijk moeten worden om de problemen van de jeugd uit het veelal dure medische circuit te halen. Geen recht meer op medische jeugdzorg die `beter maakt, maar een jeugdzorghulp die gericht is op het `voorkomen.

Kortom alle drie decentralisatiewetten zijn er dus ook op gericht kosten te reduceren.

Zeker is dat de decentralisaties gepaard zijn gegaan met budgetkorting en dat de gemeenten momenteel (veel) geld tekortkomen. Dit geldt vooral op het terrein van de jeugdzorg,

Hoe staat het ervoor?

De evaluatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau² laat zien dat - alhoewel er in de uitvoeringspraktijk veel is gebeurd - de uitwisseling van gegevens (tussen gemeenten onderling en met en tussen zorgaanbieders, werkgevers en andere betrokkenen) en de intergemeentelijke samenwerking een hardnekkig en nog steeds terugkerend probleem is.

De Jeugdzorg is net als in de rest van Nederland ook in de provincie Groningen een politiek en bestuurlijk buikpijndossier. Om beleid te kunnen ontwikkelen in de richting van de bedoelingen van de decentralisatie is veel sturingsinformatie noodzakelijk. Informatie over o.a. de behoeften aan ondersteuning, het bestaande aanbod aan voorzieningen, de effectiviteit en efficiency van de voorzieningen en ondersteuning, de mogelijkheden van inzet van sociale netwerken, welzijnsinstellingen, onderwijs, werkgevers, sport en veiligheid. Voordeel is dat in de keten veel data al beschikbaar is bij de individuele gemeenten, vanuit het berichtenverkeer, de contractenadministratie, GGD-informatie, open data van het CBS, beleidsmonitoren van VNG, etc.

Wat kan het GKG in 2021 betekenen?

Het GKG biedt bij uitstek een direct bruikbaar en uitstekend platform om een bijdrage te leveren aan het opzetten en uitbouwen van een dashboard in dit domein. Beginnende op specifieke regionale beleidsvraagstukken kan het GKG met de beleidsmedewerkers en inhoudelijk specialisten, gegevensbeheerders en data-analisten van de betrokken instanties op zoek gaan naar de relevantie informatie, deze combineren met eigen data, zonodig lokatiegebonden i.p.v. persoonsgebonden maken en deze via het eigen platform als dashboard aanbieden en onderhouden.

In de praktijk worden dit soort activiteiten veelal op ad hoc basis uitbesteed aan bedrijven en/of adviesbureaus. Door meer toe te vertrouwen aan het GKG kan naar onze overtuiging per saldo een positieve business case worden gerealiseerd én wordt een duurzame en robuuste basis gelegd voor betere dienstverlening, beter beleid en betere uitvoering.

---

² Publicatie SCP van november 2020 Sociaal domein op koers?
Verwachtingen en resultaten van vijf jaar decentraal beleid

Energietransitie: project datadeal gemeentelijke warmte transitie visies.

Inleiding en context.

Via het klimaatakkoord geeft ons land invulling aan de afspraken en doelen van “Parijs” op het vlak van duurzaamheid, energietransitie en klimaatadaptatie. Binnen het geheel van maatregelen en afspraken uit het klimaatakkoord zijn er tenminste twee trajecten, waarin gemeenten en regio’s een prominente rol vervullen, namelijk de regionale energiestrategie (RES) en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Voor beide trajecten geldt dat intergemeentelijke en interbestuurlijke samenwerking randvoorwaarde is om tot een succesvolle aanpak te komen. En zelfs nog breder: ook samenwerking met marktpartijen, initiatiefnemers en uiteraard ook met partijen als de netbeheerders en de woningcorporaties is onmisbaar. En tegelijkertijd geldt dat voor deze trajecten heel veel data en informatie nodig is. Wil je als gezamenlijke “stakeholders” goed kunnen samenwerken, dan is een gelijkwaardige en open informatiepositie en een gelijk speelveld van doorslaggevend belang. Gemeenschappelijk gebruik van data en informatie is daarnaast van belang om tot een onderling vergelijkbare, eenduidige en eerlijke aanpak te komen, bijvoorbeeld tussen gemeenten onderling.

Wat kan het GKG in 2021 betekenen?

Voor het komend jaar zien we als grootste kans voor het (datalab van het) GKG: het faciliteren van de enorme opgave voor alle Groningse gemeenten om voor eind 2021 een eerste versie van hun warmte transitie visies (WTV’s) gereed te hebben als basis voor de daaropvolgende concrete Uitvoerings Plannen (UP’s) voor alle wijken en buurten. Ook voor deze plannenmakerij is een grote hoeveelheid beleidsondersteunende informatie nodig over de huidige voorraad woningen en andere gebouwen (energieverbruik, energielabels, isolatiegraad, eigendomsverhoudingen, woningtypen, bouwjaarklassen, enz.). Slim samenwerken via het GKG én aansluiten op de landelijke datavoorziening, die de VNG hiervoor –blijkens hun ledenbrief van 3 december 2020- al heeft klaargezet (DEGO: Datavoorziening Energietransitie Gebouwde Omgeving), gaat alle gemeenten samen veel geld en tijd besparen. Immers als alle gemeenten zelfstandig data en informatie gaan verzamelen en/of hiervoor gespecialiseerde adviesbureaus in de arm nemen, dan ben je ongetwijfeld veel duurder uit dan wanneer je dit slim via het GKG organiseert.

Gelet op het stadium waarin momenteel de aanpak van de gemeentelijke WTV’s zich bevindt, is het zaak om hier snel tot actie en tot afspraken te komen. Te lang wachten leidt er immers toe dat elke individuele gemeente op eigen kracht aan de slag gaat en dat de grote voordelen van een gezamenlijke aanpak niet kunnen worden gerealiseerd.

NB Vooral dit laatste punt maakt het haast vanzelfsprekend om ook op korte termijn –via een bestuurlijk offensief- tot een veel bredere participatie van Groningse gemeenten in het GKG te komen (bij voorkeur allemaal!).

Omgevingswet: project “de wat mag waar kaart”.

Inleiding en context.

Eén van de belangrijkste maatschappelijke opgaven waar de overheid voor staat, is het creëren en in stand houden van een functionele, duurzame en veilige leefomgeving, waarin mensen en bedrijven kunnen wonen, winkelen, ondernemen, werken, verplaatsen, recreëren en zich welbevinden. De overheid, zowel rijk, provincie, waterschappen als gemeenten, kunnen dit natuurlijk niet alleen. Zij participeren daarbij met initiatiefnemers - zoals woningcorporaties, ontwikkelaars, natuur- en milieuorganisaties, adviesbureaus, aannemers, uitvoerings-, veiligheids- en handhavingsorganisaties, vervoerorganisaties, belangenorganisaties etc., kortom met burgers en bedrijven in tal van maten en soorten, individueel en collectief. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2022 ontstaat er in het domein van de fysieke leefomgeving een totaal nieuw speelveld met totaal andere spelregels en ambities. Van een sectorale aanpak, gebaseerd op meer dan twintig afzonderlijke wettelijke regimes en met een werkwijze waaruit heel sterk vanuit de overheid zelf wordt gedacht en gewerkt, naar een veel meer integrale, open en participatieve aanpak, waarin de overheid niet langer de centrale speler en regisseur is maar veel meer een verbindende en faciliterende rol gaat vervullen. Daarnaast is de ambitie om de dienstverlening transparanter, eenvoudiger, sneller en meer op maat te maken. Zo zou eenieder met één klik op een kaart in begrijpelijke taal antwoord moeten kunnen krijgen op de vraag, wat op een bepaalde locatie wel en niet mag en kan.

Hoe staat het er nu voor?

Op nationaal niveau wordt hard gewerkt en gebouwd aan een digitaal stelsel: het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Bedoeling is dat tussen nu en 01-01-2022 (datum inwerkingtreding Omgevingswet) alle overheden worden aangesloten op deze gemeenschappelijke data- en informatie- infrastructuur. Het DSO gaat daarmee een belangrijke formele rol spelen op een groot aantal niveaus van beleid, van visie- en planvorming tot en met uitvoering, vergunningverlening, toezicht en handhaving. Gemeenten, provincies en waterschappen zijn vee+ a+ ieder voor zich drukdoende zich voor te bereiden op de invoering van de wet, daarbij ondersteund vanuit de door Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen gezamenlijk opgezette invoerings-ondersteuning. DE lokale overheden dragen volgens de thans geldende afspraken de kosten van de invoering.

Wat kan het GKG in 2021 betekenen?

Aanvullend daarop kan het GKG het komende jaar en daarna een belangrijke rol spelen voor de deelnemers door gezamenlijk een initiatief te starten met het opbouwen van een regionale `Wat mag waar kaart`. Daarvoor is nodig dat zowel provincie, gemeenten als de beide waterschappen elke bestaande regel m.b.t. de fysieke leefomgeving uit geldende bestemmingsplannen, provinciale, plaatselijke verordeningen en keuren:

- koppelt aan gestandaardiseerde locatie-aanduidingen uit de basisregistraties BAG en BGT,
- op elkaar afstemt,
- deze regels vertaalt in begrijpelijke taal zonder dat daar juridisch wat wordt tekortgedaan en vervolgens deze
- opneemt in en beschikbaar stelt aan het landelijke digitale stelsel.

Deze gigantische operatie moet uiterlijk 2029 gereed zijn, maar vraagt ook nu al een forse inspanning van de organisaties. Van belang is dus daar tijdig en gezamenlijk mee te beginnen. Uitbesteding aan planologische of stedenbouwkundige bureaus is duur en deze zullen dat niet kunnen zonder alsnog een groot beroep te doen op de kennis van specialisten leefomgeving, dienstverlening, juristen, (geo)informatievoorziening vanuit de eigen organisaties (vooral de gemeenten). Daar nu gezamenlijk een start mee te maken en dat dan langzaam verder uit te bouwen, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kennis, ervaring van andere pilots in den lande en van het uitgebreide netwerk van het GKG (o.a. VNG en DSO) zal naar onze overtuiging per saldo een positieve businesscase opleveren.

BIJLAGE Korte samenvatting essay “Gedreven door data” uit Binnenlands Bestuur (oktober 2020) en van de VNG-ledenbrief “Data delen en open maken” (3 december 2020).

Essay “Gedreven door data”, Binnenlands Bestuur, oktober 2020:

“Door slim gebruik te maken van gegevens uit verschillende bronnen, ontstaan nieuwe inzichten.”

“De kern is: wat wil je weten en waarom? En wat doe je als je het antwoord hebt?”

“De crux is betere en beter onderbouwde beslissingen te nemen, als organisatie beter aan te sluiten op de maatschappelijke opgaven.”

“Meest logisch is om te beginnen vanuit de maatschappelijke opgaven.”

“Welk probleem willen we oplossen? Hoe vinden we de databronnen? Hoe analyseren we de data?

Hoe rapporteren we inzichten zodanig dat deze daadwerkelijk bijdragen aan de besluitvorming? En wat is de waarde van de inzichten en acties?”

“Directie en bestuur moeten het voortouw nemen om meer datagedreven te gaan werken.”

“Het ligt voor de hand om te beginnen met domeinen waar je het meest buikpijn van hebt. Denk aan het sociaal domein, duurzaamheid, energie, mobiliteit en een leefbare woonomgeving.”

“Er is een aantal belangrijke voorwaarden voor datagedreven werken..... data van goede kwaliteit .... goede analyse en interpretatie van data ..... borging van privacy en beveiliging.....”.

VNG-ledenbrief “Data delen en open maken”, 3 december 2020:

“Gemeenten kunnen met ‘samen data delen’ meer en gerichtere resultaten boeken.....bij de aanpak van maatschappelijke opgaven en beleidsvraagstukken”.

“Bij dit perspectief horen twee concrete nieuwe activiteiten voor de VNG: datadeals (als eerste voor energietransitie en voor het vroegtijdig signaleren van schulden), en het inrichten van een kennisplatform (als onderdeel van www.waarstaatjegemeente.nl).”

“Nieuwe wetgeving (EU-Open datarichtlijn, juli 2021) gaat –ook aan gemeenten- nieuwe eisen stellen en werkt straks door in de nieuwe Wet Hergebruik Overheidsinformatie (Who).”

“De geest van de wet houdt een uitnodiging in om voortvarend met open data aan de slag te gaan. Dit uiteraard met inachtneming van andere relevante kaders zoals de AVG en de Auteurswet, en de beginselen van behoorlijk bestuur.”

“Datagemeenten zijn van grote waarde: betere beslissingen en betere, persoonlijke dienstverlening.”

“Kennisplatform ondersteunt u bij het delen en gebruiken van data.”

“Economische waarde en spinoff van data neemt de komende tijd enorm toe en biedt belangrijke nieuwe kansen voor industrie, milieu, energie, gezondheid en mobiliteit.”

“Creëer een dataportaal en sluit aan bij www.data.overheid.nl.”